

‘Echtscheiding, de start van een criminele carrière?’

In hoeverre is een ouderlijke echtscheiding van invloed op het criminele gedrag van jong volwassenen?

Universiteit Utrecht

Naam: Coen Nikken (3270955)
Tom Oosterman (3498859)

Begeleidster: Anne Brons

2e beoordelaar: Zoltan Lippenyi

Datum: 21 juni 2013

Sociologie

Bachelorproject

Abstract

Binnen Nederland komen in toenemende mate ouderlijke echtscheidingen voor. In 2010 strandde in Nederland ruim één op drie huwelijken. In deze studie wordt onderzocht of een ouderlijke echtscheiding van invloed is op crimineel gedrag van jong volwassenen. Op basis van twee tegenstrijdige theorieën (statische- en dynamische theorieën) zijn hypothesen opgesteld betreffende dit verband. Tevens zijn enkele controle-variabelen toegevoegd. Naar aanleiding van de uitgevoerde analyses, met behulp van data van de NKPS, blijkt dat het meemaken van een ouderlijke echtscheiding significant in verband staat met crimineel gedrag bij jong volwassenen. De dynamische theorie wordt bevestigd. De kans om crimineel gedrag te vertonen ligt ruim drie keer zo hoog voor jong volwassenen die een ouderlijk echtscheiding hebben meegemaakt, ten opzichte van jong volwassenen die dit niet hebben meegemaakt.

Hiernaast wordt er nog gemeten of conflicten tussen ouders voor een ouderlijke echtscheiding invloed hebben op het verband tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen. Dit blijkt echter niet zo te zijn, er is geen invloed van conflicten tussen ouders voor een ouderlijke echtscheiding gevonden.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	p.	7
1.1 Onderwerp		
1.2 Probleemstelling		
1.3 Wetenschappelijke- en maatschappelijke relevantie		
1.4 Opbouw studie		
2. Theorieën	p.	13
2.1 Statische visie op crimineel gedrag		
2.2 Dynamische visie op crimineel gedrag		
2.3 Eerder onderzoek		
2.4 Overzicht hypothesen		
3. Data en methoden	p.	21
3.1 Data		
3.2 Operationaliseren		
3.3 Methoden		
4. Resultaten	p.	28
4.1 Resultaten met betrekking tot de hoofdvraag		
4.2 Resultaten met betrekking tot de deelvraag		
5. Conclusie en discussie	p.	33
5.1 Beantwoording onderzoeksvraag		
5.2 Beantwoording deelvraag		
5.3 Beperkingen en aanbevelingen voor vervolg onderzoek		
5.4 Beleidsaanbevelingen		
6. Literatuur	p.	38

1. Inleiding

1.1 Onderwerp

Tegenwoordig is het in Nederland niet meer ongewoon om op te groeien in een ‘gebroken gezin’, een gezin zonder vader of moeder. Een ‘gebroken gezin’ kan ontstaan doordat de ouders uit elkaar gaan, bijvoorbeeld als gevolg van een echtscheiding. Een echtscheiding komt in Nederland in toenemende mate voor. Waar in 1980 nog in 24 procent van de huwelijken een echtscheiding plaatsvond, was dit percentage in 2010 rond de 36 procent (CBS, 2012). In 2010 heeft dus in meer dan één op de drie huwelijken een echtscheiding plaatsgevonden. Veelal zijn de kinderen hier de dupe van. Bij ongeveer de helft van het aantal ouderlijke echtscheidingen dat plaats vindt zijn namelijk twee kinderen betrokken (Fischer, 2004). Door het toenemende aantal ouderlijke echtscheidingen is er de afgelopen jaren veel onderzoek gedaan naar de invloed van ouderlijke echtscheidingen op het gedrag van de betrokken kinderen. Een voorbeeld hiervan is het onderzoek van Cherlin en Kiernan (1995), dat heeft aangetoond dat er een verband bestaat tussen een ouderlijke echtscheiding en gedragsproblemen bij jong volwassenen. Een ander voorbeeld van eerder onderzoek heeft aangetoond dat jong volwassenen die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt op een relatief jongere leeftijd het ouderlijk huis verlaten (Spruijt, 2010), eerder (on)gehuwd gaan samenwonen (Keith & Finlay, 1988) en een grotere kans hebben op een echtscheiding of verbreking van een samenwoningrelatie (Amato & Keith, 1991). Een ouderlijke echtscheiding zou echter ook een grote impact kunnen hebben op het gedrag van jong volwassenen (Van de Rakt, 2011; Juby & Farrington, 2004; Rebellon, 2002). Jong volwassenen die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt hebben vaker last van emotionele problemen, hebben minder kans om af te studeren en vertonen meer problematisch gedrag (Amato & Keith, 1991; Chase-Lansdale, Cherlin & Kiernan, 1995). Amato en Keith (1991) hebben hiernaast aangetoond dat jong volwassenen die opgroeien in een gelukkig, harmonieus gezin, minder problemen en meer welzijn ervaren dan jong volwassenen die opgroeien in een gebroken gezin. Uit het voorgaande kan worden geconcludeerd dat jong volwassenen negatieve gevolgen kunnen ondervinden van een ouderlijke echtscheiding. Het toenemende aantal echtscheidingen in de afgelopen jaren wordt daarom dus over het algemeen als een zorgwekkende ontwikkeling gezien.

De impact van een ouderlijke echtscheiding op het leven van jong volwassenen is dus al in verschillende studies onderzocht, er is echter nog nauwelijks onderzoek verricht naar de invloed van een ouderlijke echtscheiding op eventueel crimineel gedrag van jong volwassenen. Het geringe aantal studies (Van de Rakt, 2011; Sampson & Laub, 1995) dat onderzoek heeft gedaan naar het effect van ouderlijke echtscheidingen op crimineel gedrag van kinderen laat zien dat kinderen uit een gebroken gezin meer problematisch en crimineel gedrag vertonen. Tevens tonen deze studies aan dat kinderen uit een gebroken gezin een hogere kans op het vertonen van beledigend gedrag hebben, en daarmee een grotere kans hebben om in aanraking te komen met de politie en te worden veroordeeld door de strafrechter. In tegenstelling tot deze eerdere studies betreffende het verband tussen ouderlijke echtscheiding en het criminele gedrag van de kinderen, zal deze studie zich op een oudere leeftijdscategorie richten, namelijk op die van jong volwassenen (18 tot en met 25 jaar).

1.2 Probleemstelling

Het doel van deze studie is om een bijdrage te leveren aan de huidige kennis die er bestaat betreffende het verband tussen ouderlijke echtscheidingen en het eventuele criminele gedrag van jong volwassenen. Het specifieke doel is dus om te onderzoeken of er een verband is, tussen een ouderlijke echtscheiding en het criminele gedrag van jong volwassenen. Bij het onderzoeken van een mogelijk verband tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen zal rekening worden gehouden met verschillende controlevariabelen. De onderzoeksvraag van deze studie luidt als volgt:

In hoeverre is een ouderlijke echtscheiding van invloed op crimineel gedrag van jong volwassenen?

Met behulp van twee theoretische richtingen en het databestand van de NKPS (Kalmijn et al., 2005) zal worden getracht de onderzoeksvraag te beantwoorden. Binnen deze studie wordt er namelijk op basis van een statische- en een dynamische theorie onderzocht of er een verband bestaat tussen ouderlijke echtscheidingen en het criminele gedrag van jong volwassenen. Een statische theorie gaat er vanuit dat er geen verband bestaat tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen, door vaststaande persoonskenmerken. Een voorbeeld van een statische theorie is de zelfcontrole theorie van Gottfredson en Hirschi (2000). Een dynamische theorie gaat echter wel van een verband

tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen uit. Een voorbeeld hiervan is de sociale controle theorie van Sampson en Laub (2003). Beide theorieën zullen in het volgende hoofdstuk nader worden toegelicht.

Naast de onderzoeksvraag zal er ook een deelvraag worden beantwoord. De deelvraag van deze studie gaat in op een eventueel interactie-effect van de invloed van conflicten tussen ouders voorafgaande aan een ouderlijke echtscheiding op het verband tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van de jong volwassenen. De deelvraag van deze studie luidt als volgt: *In hoeverre zijn conflicten tussen ouders vóór een ouderlijke echtscheiding van invloed op het verband tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen?*

Het begrip ouderlijke echtscheiding wordt in deze studie vele malen aangehaald. Onder een ouderlijke echtscheiding wordt de beëindiging van een huwelijk door beschikking van een rechter verstaan (CBS, 2012). Alle juridische banden die partners met elkaar hebben, worden verbroken. Echter zal het begrip ouderlijke echtscheiding in deze studie een bredere betekenis hebben. Deze studie beschouwt het uit elkaar gaan van twee ongehuwde ouders ook als een ouderlijke echtscheiding, aangezien het uit elkaar gaan van twee ongehuwde ouders ook de familiestructuur zal veranderen, net als bij de beëindiging van een huwelijk (Van de Rakt, 2011).

Daarnaast zal het begrip jong volwassenen veel aan de orde komen, aangezien jong volwassenen de doelgroep van deze studie zijn. Met jong volwassenen worden in deze studie personen van 18 jaar tot en met 25 jaar bedoeld (GGZWNB, 2013). Er is voor het leeftijdsinterval van 18 tot en met 25 jaar gekozen omdat uit een eerdere studie van Sampson en Laub (1995) blijkt dat personen rond deze leeftijd pieken in het vertonen van crimineel gedrag.

1.3 Wetenschappelijk- en maatschappelijke relevantie

1.3.1 Wetenschappelijke relevantie

Binnen de wetenschap zijn er een gering aantal voorbeelden van studies naar het effect van een ouderlijke echtscheiding op het criminele gedrag van kinderen. Bekende eerdere onderzoeken betreffende dit onderwerp zijn uitgevoerd door Van de Rakt (2011) en door

Sampson en Laub (1995). Deze eerdere empirische studies richtte zich op het effect van een ouderlijke echtscheiding op het criminele gedrag van kinderen, veelal kinderen tot en met de leeftijd van 18 jaar. Deze studies hebben zich dus niet gericht op eventueel crimineel gedrag van jong volwassenen die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt. Omdat deze studie zich richt op een andere leeftijdscategorie van personen (18 – 25 jaar) die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt, en omdat er geen eerder onderzoek is verricht met deze doelgroep betreffende dit onderwerp, zal dit onderzoek een toevoeging zijn aan de huidige wetenschap.

Daarnaast biedt deze studie een wetenschappelijke vooruitgang naar aanleiding van het gebruikte databestand. In deze studie zal er gebruik worden gemaakt van een databestand van de ‘Netherlands Kinship Panel Study’ (Kalmijn et al., 2005). Eerdere studies zijn veelal verricht in de Verenigde Staten, waardoor deze studies niet representatief zijn voor de Nederlandse bevolking. Dit onderzoek bevat data gebaseerd op Nederlandse gegevens, waardoor het wel representatief is voor de Nederlandse bevolking. Tevens bevat het databestand van de NKPS in tegenstelling tot andere databestanden ook vrouwelijke respondenten. In eerdere studies is voornamelijk ingegaan op de effecten van een ouderlijke echtscheiding op mannelijke respondenten, terwijl een toevoeging van vrouwelijke respondenten de representativiteit van het onderzoek kan vergroten. Ook bevat het databestand van de NKPS, in tegenstelling tot andere databestanden, veel meer controlevariabelen. Door een aantal relevante controlevariabelen toe te voegen, is dit onderzoek in staat om een beter inzicht te geven in de relatie tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen. Er zal onder andere gebruik worden gemaakt van controlevariabelen als sekse, opleidingsniveau en familie grootte. Door gebruik te maken van het databestand van de NKPS zal het dus mogelijk zijn om eerder onderzoek te overtreffen en/of aan te vullen.

Bovendien is er in eerder onderzoek veel gebruik gemaakt van administratieve databestanden. Deze databestanden bevatten alleen informatie met betrekking tot arrestaties en veroordelingen, het betreft dus een selecte groep van criminelen. Doordat de administratieve databestanden alleen arrestaties en veroordelingen bevatten zal er sprake zijn van een onderrapportage, aangezien niet al het criminele gedrag geregistreerd staat bij de politie. Een onderrapportage zal vervolgens een vertekend beeld geven van het daadwerkelijke aantal criminelen en het aantal criminele vergrijpen dat er heeft plaatsgevonden.

Een andere toevoeging voor de wetenschap zit hem in de deelvraag van deze studie. Er zal, zoals eerder aangegeven, in de deelvraag van deze studie worden ingaan op het effect van conflicten tussen ouders vóór de ouderlijke echtscheiding, op het verband tussen de ouderlijke echtscheiding en het criminele gedrag van jong volwassenen. Eerdere studies hebben nog niet naar dit effect gekeken, dit onderdeel is dus geheel nieuw. Wel is er uit eerder onderzoek (Van de Rakt, 2011; Sampson & Laub, 2003; Spruijt, 2004) bekend dat het meemaken van een ouderlijke echtscheiding met veel conflicten over het algemeen positief in verband staat met het criminele gedrag van kinderen. De vraag in hoeverre conflicten vóór de ouderlijke echtscheiding daadwerkelijk invloed hebben op het verband tussen een ouderlijk echtscheiding en het criminele gedrag van jong volwassenen zal in deze studie worden beantwoord. De beantwoording van deze vraag zal voor een toevoeging aan de huidige wetenschappelijke kennis inhouden.

1.3.2 Maatschappelijke relevantie

Onderzoek naar de invloed van een ouderlijke echtscheiding op crimineel gedrag van jong volwassenen is om verschillende redenen maatschappelijk relevant. Veelal heeft het vertonen van crimineel gedrag achterliggende oorzaken. Om crimineel gedrag zo veel mogelijk te beperken, of idealistisch gesteld geheel te voorkomen, dient het probleem bij de wortels te worden aangepakt. Er zal in deze studie dan ook worden getracht om een oorzaak voor crimineel gedrag bij jong volwassenen te vinden, namelijk het meemaken van een ouderlijke echtscheiding. Wanneer blijkt dat een ouderlijke echtscheiding een belangrijke factor is voor het vertonen van crimineel gedrag bij jong volwassenen, kan hier op verschillende manieren op worden ingespeeld.

Daarnaast kan crimineel gedrag onder jong volwassenen die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt kunnen worden voorkomen (preventief) of worden behandeld (repressief). Er kan bijvoorbeeld preventief te werk worden gegaan, door jong volwassenen die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt te ondersteunen en te informeren over de mogelijke risico's van de levensloopgebeurtenis op hun verdere leven. Repressief kan er te werk worden gegaan in het opzicht dat jong volwassenen die crimineel gedrag hebben vertoond worden opgevangen. Kortom, deze studie zou een inzicht kunnen geven aan de maatschappij over een belangrijke oorzaak van crimineel gedrag.

Een ander argument waarom deze studie maatschappelijk relevant is richt zich op de ouders van de jong volwassenen. Het tot inzicht komen dat een ouderlijke echtscheiding een

oorzaak voor crimineel gedrag is kan het aantal ouderlijke echtscheidingen doen afnemen. Wanneer ouders zich bewust zijn van de mogelijk negatieve impact op jong volwassenen, van hun keuze tot een ouderlijke echtscheiding, zullen deze ouders wellicht minder snel overgaan tot een ouderlijke echtscheiding, waardoor de criminaliteit indirect ook zal worden teruggedrongen.

1.4 Opbouw studie

Er zal nu een overzicht volgen van hoe deze studie is opgebouwd. Allereerst zal er in hoofdstuk twee een overzicht worden gegeven van de theorieën waar deze studie op is gebaseerd. Tevens zullen er twee eerdere studies in dit hoofdstuk besproken worden (Van de Rakt, 2011; Sampson & Laub, 1995), gevolgd door een toelichting van het interactie-effect betreffende de invloed van conflicten tussen ouders vóór een ouderlijke echtscheiding op het verband tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen. Afsluitend zullen er in dit hoofdstuk naar aanleiding van de theorieën hypothesen worden opgesteld, gevolgd door een overzichtelijk causaal schema.

Het derde hoofdstuk zal ingaan op de data die is gebruikt om de opgestelde hypothesen uit hoofdstuk twee te toetsen. Het geraadpleegde databestand (NKPS, 2005) zal nader worden toegelicht en de centrale begrippen uit deze studie zullen worden gedefinieerd en geoperationaliseerd. Vervolgens worden de methoden besproken, er zal worden toegelicht hoe de dataverwerking en –analyse van deze studie heeft plaatsgevonden. Aan het eind van dit hoofdstuk worden de variabelen overzichtelijk weergegeven in een tabel.

In het vierde hoofdstuk zal vervolgens een overzicht worden gegeven van de gevonden resultaten. De bevindingen met betrekking tot de onderzoeksvraag en de deelvraag zullen hier worden besproken.

Het vijfde hoofdstuk bestaat uit een conclusie en discussie. Eerst zal er een antwoord worden geformuleerd met betrekking tot de onderzoeksvraag en deelvraag, waarna de uitkomsten zullen worden besproken in de vorm van een koppeling aan de theorie en het eerdere onderzoek betreffende het onderwerp van deze studie. Aansluitend zal er worden ingegaan op de beperkingen en sterke kanten van deze studie, en zullen er aanbevelingen worden gedaan voor toekomstig onderzoek betreffende het verband van ouderlijke echtscheiding op crimineel gedrag van jong volwassenen.

2. Theorieën

Om te beginnen zal in dit hoofdstuk een overzicht worden gegeven van de theorieën die een antwoord kunnen geven op de onderzoeksvraag. Vervolgens worden twee eerdere onderzoeken gerapporteerd die in relatie staan tot dit onderzoek. Vanuit de theorieën zullen hypothesen worden gevormd, waarna deze hypothesen in een overzichtelijk schema worden weergegeven.

2.1 Statische visie op crimineel gedrag

Een statische theorie stelt dat levensloopgebeurtenissen geen enkele invloed hebben op het verloop van iemand zijn criminele carrière. Binnen statische theorieën wordt crimineel gedrag namelijk toegeschreven aan persoonskenmerken. Denk bij persoonskenmerken aan opleidingsniveau, etniciteit, zelfcontrole en geslacht. Voor iedereen geldt dus dat zijn of haar criminele neiging stabiel blijft gedurende de rest van het leven en dat levensomstandigheden hier geen invloed op kunnen uitoefenen, het verandert dus niet over de tijd. Een eventueel verband tussen de samenhang van crimineel gedrag en levensomstandigheden is daarmee een schijnverband (Blokland & Nieuwberta, 2004).

Een voorbeeld van een statische theorie is de zelfcontrole theorie van Gottfredson en Hirshi (2000). De zelfcontrole theorie stelt dat mensen met een gebrek aan zelfcontrole meer risicovol en korte termijn gericht gedrag vertonen, zij richten zich voornamelijk op het hier en nu. Verder hebben zij snel de neiging tot avontuurlijke en fysieke activiteiten, hebben weinig doorzettingsvermogen en vertonen impulsief verdrag. Mensen met een gebrek aan zelfcontrole vertonen dus vaker afwijkend (ongeaccepteerd) gedrag dan mensen met een hoge zelfcontrole.

Het niveau van zelfcontrole wordt volgens Gottfredson en Hirshi (2000) bepaald door de hoeveelheid zorg die iemand ontvangt vanuit zijn of haar directe omgeving. Een verkeerd opvoedingspatroon wordt gezien als een belangrijke oorzaak van het ontstaan van een lage zelfcontrole. Ouders zouden hun kinderen in de gaten moeten houden en afwijkend gedrag moeten herkennen en bestraffen. Wanneer dit niet gebeurt, zullen de kinderen niet leren om de gevolgen van hun acties te overzien en hun korte termijn gerichte gedrag uit te stellen.

Alles wat dus nodig is voor een goede opvoeding, waarin zelfcontrole wordt gecreëerd, is een sociale investering van de ouders in het kind, in de vorm van controle, herkenning en

het straffen van afwijkend gedrag. Het resultaat van deze sociale investering in het kind kan zich uiten in het feit dat het kind: beter is in het uitstellen van bevrediging, gevoeliger is voor de belangen en behoeften van anderen, onafhankelijker is, beter bereid is om beperkingen in zijn of haar gedrag te accepteren, en minder snel geweld en/of crimineel gedrag zal gebruiken om zijn of haar doelen te verwezenlijken. Deze karakteristieken vormen samen zelfcontrole. Eenmaal ontstaan in de vroege jeugd van het kind, zal de mate van zelfcontrole van een individu stabiel blijven over de levensloop en dus niet meer worden beïnvloed door andere instituties (LaGrange, 2000).

Binnen de zelfcontrole theorie wordt er met betrekking tot crimineel gedrag uitgegaan van een los causaal verband. Wanneer de zelfcontrole theorie wordt gekoppeld aan een levensloopgebeurtenis als een ouderlijke echtscheiding wordt er dan ook niet uitgegaan van een causaal verband tussen de ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag. De statische theorie gaat uitsluitend uit van selectie effecten, een eenmaal verkregen lage zelfcontrole vormt een stabiele eigenschap over de gehele levensloop. Er wordt aangenomen dat voor sommige personen bepaalde persoonskenmerken, zoals een lage zelfcontrole kan leiden tot een hogere kans op het vertonen van crimineel (gewelddadig) gedrag en ander riskant gedrag als roken, drugs- en drankmisbruik, en roekeloos rijden. De zelfcontrole theorie, toegepast op het verband tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen, leidt tot de volgende hypothese:

Hypothese 1: Een ouderlijke echtscheiding is, door onveranderlijke persoonskenmerken als opleidingsniveau en geslacht, niet direct van invloed op de kans dat jong volwassenen crimineel gedrag zullen gaan vertonen.

2.2 Dynamische visie op crimineel gedrag

In tegenstelling tot de statische theorie gaat een dynamische theorie er van uit dat levensomstandigheden tijdens en na de adolescentie direct van invloed zijn op het eventuele criminele gedrag van een persoon. Binnen de dynamische theorie wordt er minder waarde gehecht aan persoonskenmerken of gedragingen uit het verleden als voorspellers van het verdere verloop van het criminele gedrag over het leven (Blokland & Nieuwbeerta, 2004). Veranderingen in de levensloop en het vertonen van crimineel gedrag worden deels als

toevallig beschouwd, het kan dus veranderen over de tijd. Dit houdt in dat volgens de dynamische theorie er een relatie bestaat tussen levensloopgebeurtenissen en crimineel gedrag.

Een voorbeeld van een dynamische theorie is de sociale controle theorie van Sampson en Laub (2003). De sociale controle theorie stelt dat bepaalde levensloopgebeurtenissen, zoals een ouderlijke echtscheiding, de kans op het vertonen van crimineel gedrag vergroten. Sociale controle is geoperationaliseerd als de binding van een individu met een bepaald deel van de maatschappij. Deze binding heeft vier dimensies: gehechtheid of binding met significante anderen (gelijken of ouders), verbintenis of investering in de conventionele maatschappij (als in educatie), betrokkenheid met conventioneel gedrag (zoals participatie in vrijetijdsactiviteiten), en geloof in waarden vanuit de maatschappij (respect voor wetboek en autoriteit) (Britt & Gottfredson, 2003). Deze binding (in de vorm van contacten en omstandigheden) met een bepaald deel van de maatschappij verschilt gedurende verschillende periodes in het leven van een individu. Gedurende de kindertijd en tijdens de adolescentie zijn de contacten en communicatie met de ouders en het succes op school het belangrijkste. In een volgend stadium worden de contacten en communicatie met de familie steeds belangrijker, onder andere doordat men trouwt en kennis maakt met de familie van de partner. Verder is in deze fase het succes op de arbeidsmarkt een belangrijke indicator (Van de Rakt, 2011).

Vanuit de sociale controle theorie wordt er dus gesteld dat de kans op crimineel gedrag toeneemt wanneer de sociale binding van een individu, met in dit geval de familie, zwakker wordt. In deze studie zal voornamelijk worden ingegaan op sociale bindingen met betrekking tot de ouder-kind relatie.

Zoals eerder genoemd zal in dit onderzoek worden ingegaan op crimineel gedrag onder jong volwassenen (18 tot en met 25 jaar). In de periode van 18 tot en met 25 jaar zijn de contacten met de ouders een belangrijke voorspeller van crimineel gedrag. Wanneer de contacten tussen de ouders en het kind te wensen overlaat, is de kans groter dat het kind crimineel gedrag zal gaan vertonen. Door een levensloopgebeurtenis als een ouderlijke echtscheiding kunnen de contacten met de ouders verslechteren of verminderen, dit onder andere door de stress die de scheiding met zich meebrengt. Veelal wordt er door de ouders (kort) na de ouderlijke echtscheiding minder goed gehandeld. Er wordt op dat moment minder aandacht besteed aan de opvoeding van het kind en daardoor komt de ouder-kind relatie onder druk te staan. Kinderen ervaren dan minder emotionele steun, dit doordat ouders het druk hebben met andere zaken betreffende de scheiding, dit gaat dus ten koste van de emotionele verstandhouding tussen ouder en kind. Daarnaast komen kinderen na een ouderlijke echtscheiding in een geheel andere woonsituatie terecht, zo'n 74 procent van de kinderen

blijft bij zijn of haar moeder wonen (Spruijt, 2010). In 20 procent van de gevallen is er sprake van een co-ouderschapregeling en in zes procent van de gevallen gaat het kind bij de vader wonen. Bij 20 procent van de scheidingen is er na de ouderlijke echtscheiding zelfs helemaal geen contact meer met uitwonende ouder (meestal de vader). Tevens beoordeelt één op de vijf kinderen de relatie met hun ouders na de ouderlijke echtscheiding als matig tot slecht (Spruijt, 2010). Veelvuldig geven kinderen aan dat de vertrouwensband met hun ouders is afgenomen na de ouderlijke echtscheiding. Ook komen de kinderen vaak in een verslechterde financiële situatie terecht na een ouderlijke echtscheiding, het uitgave patroon van een gebroken gezin zal heel anders zijn. Dit wordt meestal als een grote verandering gezien en kan ten koste gaan van de contacten tussen ouder en kind (Spruijt, 2004). Al de hierboven besproken gebeurtenissen kunnen voor gedragsproblemen zorgen bij het kind. Tevens kan er, naast een afname in de contacten van kinderen met hun ouders, een afname in de controle van ouders op hun kinderen plaatsvinden doordat er niet of minder wordt overlegd tussen de ouders na een ouderlijke echtscheiding. De vader kan het kind bijvoorbeeld volledig vrijlaten in zijn/haar doen en laten, terwijl de moeder een heel ander beleid uitvoert waarin het kind streng wordt gecontroleerd. Er is dan geen consistentie meer in het opvoedingsbeleid van de ouders. Al de hierboven besproken gebeurtenissen kunnen voorgedragsproblemen zorgen bij het kind.

Samengevat neemt de sociale controle van ouders als gevolg van een ouderlijke echtscheiding af. Een gebrek aan sociale controle vergroot de kans op crimineel gedrag van het kind. Vanuit de sociale controle theorie van Sampson en Laub (2003) wordt dan ook verwacht dat er een grotere kans bestaat op crimineel gedrag van een jong volwassene waarvan de ouders een echtscheiding hebben ondergaan dan van een jong volwassene waarvan de ouders nog bij elkaar zijn. Dit leidt tot de volgende hypothese:

Hypothese 2: Jonge volwassenen die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt hebben een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag.

2.3 Conflictgedrag ouders

Een factor die tevens van invloed kan zijn op het criminele gedrag van jong volwassenen is het conflictgedrag van ouders vóór een ouderlijke echtscheiding. Deze factor kan van invloed zijn op het verband tussen ouderlijke echtscheiding en het criminele gedrag van jong volwassenen, in de vorm van een interactie-effect.

In gezinnen waarin de ouders veel conflicten hebben vóór de ouderlijke echtscheiding, vertonen kinderen over het algemeen een slechtere gemoedstoestand na de ouderlijke echtscheiding. Andersom vertonen kinderen, in gezinnen waarin de ouders weinig conflicten hebben, over het algemeen een betere gemoedstoestand (zowel fysiek als geestelijk) na de ouderlijke echtscheiding. (Amato et al., 1995).

Er wordt vanuit gegaan dat wanneer er veel conflicten hebben plaatsgevonden vóór een ouderlijke echtscheiding de kinderen na de ouderlijke echtscheiding een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag hebben. De grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag ontstaat doordat ouders vóór en tijdens de ouderlijke scheiding minder betrokken zijn bij hun kind(eren), beide ouders hebben deze energie nodig om zichzelf overeind te houden tijdens de conflicten. Er wordt dus verwacht dat conflicten tussen ouders vóór een ouderlijke echtscheiding positief van invloed is op het verband tussen een ouderlijke echtscheiding en het criminele gedrag van jong volwassenen. Wanneer er dus weinig conflicten tussen ouders vóór een ouderlijke echtscheiding hebben plaatsgevonden, wordt verwacht dat (via echtscheidingen) de kans op het vertonen van crimineel gedrag van jong volwassenen kleiner is. De kleinere kans op het vertonen van crimineel gedrag komt doordat ouders vóór en tijdens de ouderlijke echtscheiding meer betrokken zijn bij hun kind(eren), zij proberen hun kinderen zo goed mogelijk het scheidingsproces te laten doorlopen. De factor ‘conflictgedrag ouders vóór een ouderlijke echtscheiding’ gekoppeld aan het verband tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van de jong volwassenen, leidt tot de volgende hypothese:

Hypothese 3: Jong volwassenen waarvan de ouders conflictgedrag toonde vóór de ouderlijke echtscheiding hebben een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag na een ouderlijke echtscheiding.

2.4 Eerder onderzoek

Binnen de huidige wetenschap zijn er verschillende eerdere onderzoeken gedaan naar het effect van een ouderlijke echtscheiding op het criminele gedrag van kinderen. Ondanks het feit dat deze eerdere studies zich niet richten op het criminele gedrag van jong volwassenen na een ouderlijke echtscheiding, vertonen twee eerdere onderzoeken relevante raakvlakken met dit onderzoek. Ten eerste zal het onderzoek van, van der Rakt (2011) worden besproken, waarna het onderzoek van Sampson & Laub (1995) zal worden behandeld.

2.3.1 Van de Rakt (2011)

Over het algemeen wordt een ouderlijke echtscheiding als negatief ervaren voor de kinderen. Een dergelijke levensloopgebeurtenis kan op verschillende manieren invloed uitoefenen op het gedrag van de kinderen, denk hierbij bijvoorbeeld aan het vertonen van een vorm van afwijkend, crimineel gedrag. Van de Rakt (2011) heeft de invloed van een ouderlijke echtscheiding op het criminele gedrag van kinderen getoetst. Ze heeft hierbij gebruik gemaakt van data afkomstig van de Criminal Career en Life course Study (CCLS). Deze data omvat zowel gegevens betreffende de exacte datum van trouwen en scheiden van de ouders als gegevens over eventuele criminele veroordeling van de kinderen. De criminele veroordeling van kinderen is gemeten vanaf twaalf jaar, aangezien in Nederland kinderen onder de twaalf niet veroordeeld kunnen worden. Crimineel gedrag wordt binnen de CCLS dus gemeten aan de hand van gegevens van de politie. Dit vormt een beperking met betrekking tot de data aangezien niet alle wetsovertredingen bij de politie binnen komen. De onderzoekspopulatie van het databestand omvat 7987 kinderen (Van de Rakt, 2011).

In het theoretische gedeelte worden twee soorten theorieën gebruikt, een statische en een dynamische theorie. De statische theorie stelt dat er geen causaal verband bestaat tussen een ouderlijke echtscheiding en het criminele gedrag van het kind. De dynamische theorie ziet op haar beurt een echtscheiding als een levensloopgebeurtenis die causaal het criminele gedrag van het kind beïnvloedt (Van de Rakt, 2011).

Van de Rakt (2011) heeft binnen haar methoden gecontroleerd voor een aantal variabelen, namelijk: leeftijd, het overlijden van de vader tijdens de meetperiode, het aantal kinderen binnen de familie, sekse, of ouders wel getrouwd waren op de geboortedag van het kind en het effect van de echtscheidingsdynamiek. Met behulp van de data heeft Van de Rakt (2011) haar theorieën getoetst.

De resultaten tonen een significant verband aan tussen een ouderlijke echtscheiding en individuele wetsovertreding van het kind. Met het onderzoek van Van de Rakt (2011) wordt de dynamische theorie betreffende het vertonen van crimineel gedrag door kinderen dus ondersteund.

2.3.2 Sampson en Laub (1995)

Het onderzoek van Sampson en Laub (1995) is gebaseerd op de eerder opgestelde theorieën met betrekking tot familieprocessen vanuit hun eigen onderzoek uit 1988. In het eerdere

onderzoek is een set van structurele achtergrondfactoren opgesteld die in relatie staan met zowel het functioneren van families als crimineel gedrag. Ze trachten deze achtergrondfactoren te koppelen aan de bestaande factoren betreffende de sociale controle theorie.

De gebruikte structurele achtergrondvariabelen zijn: de samenstelling van het huishouden, familieverstoring (echscheiding), grootte van de familie, socio-economische status, geboorteplaats, residentiële mobiliteit, het hebben van werk van de moeder buitenshuis, crimineel gedrag van de ouders, en (eventueel) alcoholisme van de ouders. De controle variabelen die Sampson en Laub (1995) hebben gebruikt zijn leeftijd, ras/ethniciteit, socio-economische status van de buurt, en algemene intelligentie.

De onderzoekspopulatie van het onderzoek bestaat uit 500 delinquente en 500 niet-delinquente respondenten (N = 1000). Om tot hun resultaten te komen hebben Sampson en Laub (1995) verschillende statische en dynamische methoden geraadpleegd. De resultaten tonen aan dat de familieprocesvariabelen, zoals voorspeld, sterk en causaal in verband staan met crimineel gedrag. De belangrijkste voorspellers voor crimineel gedrag zijn (een gebrek aan) supervisie van de ouders, hechting van het kind aan de ouders en disciplineren van de ouders op het kind. Een andere belangrijke bevinding is dat, met uitzondering van de grootte van de familie en de samenstelling van het huishouden, geen enkele van de structurele achtergrondfactoren een consistent direct effect uitoefent op crimineel gedrag. Wel is er een verband gevonden tussen de criminaliteit van de ouders, het alcoholisme van de ouders en crimineel gedrag van het kind. Wanneer de ouders namelijk crimineel gedrag vertonen en/of alcoholist zijn vergroot dit de kans op crimineel gedrag van het kind. Toch vormen de variabelen betreffende informele sociale controle de belangrijkste verklarende factor voor het criminele gedrag van kinderen, hiermee wordt dus de statische theorie bevestigd (Sampson & Laub, 1995).

2. 5 Overzicht hypothesen

Uit de hiervoor beschreven theorieën en eerdere empirische onderzoeken kunnen verschillende verwachtingen worden afgeleid over de sterkte van de relaties tussen de variabelen: ouderlijke echtscheidingen, conflicten tussen de ouders vóór de ouderlijke echtscheidingen en crimineel gedrag van jong volwassenen. De eerder opgestelde hypothesen luiden als volgt:

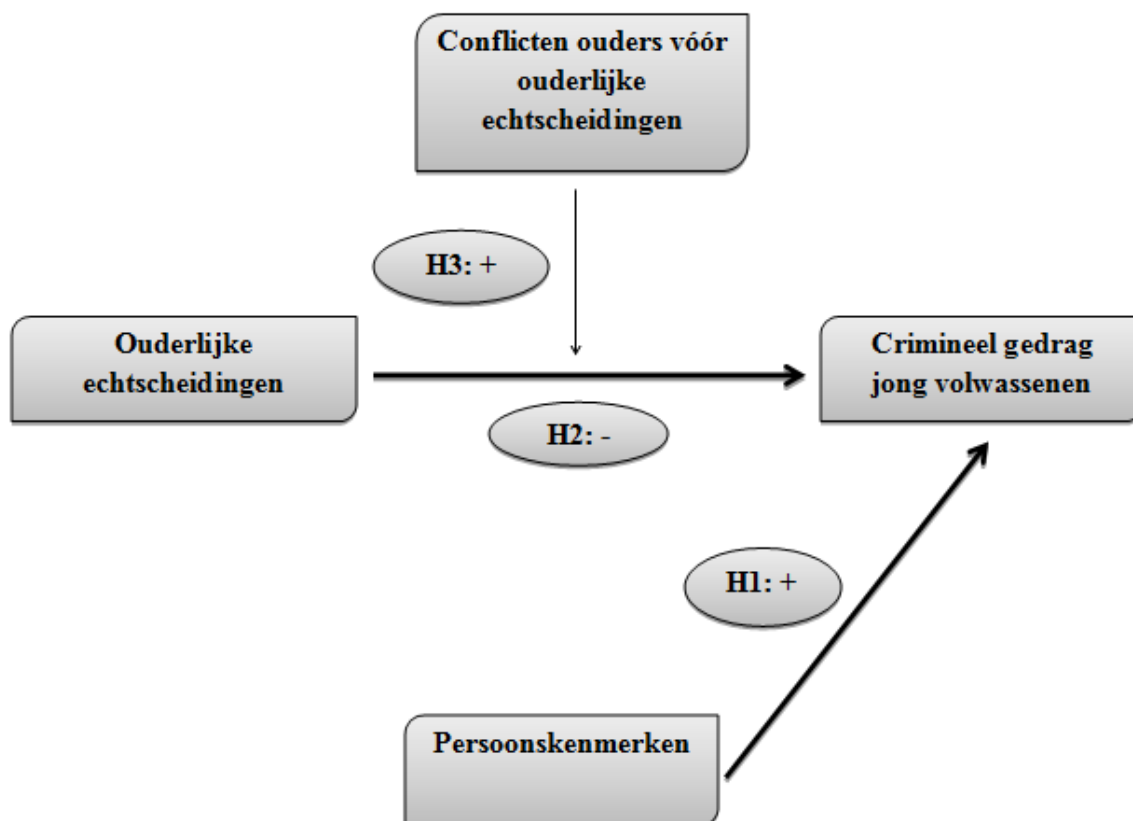
Hypothese 1: Een ouderlijke echtscheiding is, door onveranderlijke persoonskenmerken als opleidingsniveau en geslacht, niet direct van invloed op de kans dat jong volwassenen crimineel gedrag zullen gaan vertonen.

Hypothese 2: Jong volwassenen die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt hebben een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag.

Hypothese 3: Jong volwassenen waarvan de ouders conflictgedrag toonde vóór de ouderlijke echtscheiding hebben een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag na een ouderlijke echtscheiding.

De bovenstaande hypothesen worden ter verduidelijking weergegeven in het onderstaande causale schema (figuur 1). In figuur 1 staat een '+' staat voor een positief verband en een '-' staat voor een negatief verband.

Figuur 1 Causaal schema met betrekking tot de eerder opgestelde hypothesen.

3. Data en methode

In dit hoofdstuk zal ten eerste worden ingegaan op de data die is gebruikt voor dit onderzoek. Daarnaast zullen de centrale begrippen worden geoperationaliseerd. Eerst zal de afhankelijke variabele worden beschreven, waarna de onafhankelijke (controle-)variabelen uitvoerig worden behandeld. Ten slotte worden de methoden besproken en zal het proces van dataverwerking en –analyse worden toegelicht.

3.1 Data

Om het verband tussen ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen te analyseren wordt een databestand geraadpleegd verzameld door de ‘Netherlands Kinship Panel Study’ (NKPS) (Kalmijn et al., 2005). De data die is gebruikt is het resultaat van een eerste onderzoeksronde die heeft plaatsgevonden in de periode van 2002 tot en met 2004 in Nederland. In 2005 heeft de NKPS ‘wave 1’ beschikbaar gesteld voor wetenschappelijk onderzoekers.

De NKPS is een grootschalige database, en de totale steekproef vanuit de Nederlandse bevolking bevat in ‘wave 1’ (Kalmijn et al., 2005) gegevens van 8161 respondenten, met als hoofdthema Nederlandse familie- en gezinsrelaties. De onderzoeksvragen betreffen voornamelijk het thema solidariteit, wat binnen de NKPS gedefinieerd wordt als ‘gevoelens van wederzijdse affiniteit in familierelaties en hoe deze worden uitgedrukt in het kader van gedrag’.

Enkele bijzondere eigenschappen van de NKPS data zijn: het feit dat het in vergelijking met andere databestanden een groot aantal respondenten bevat (N = 8161), de data onder de Nederland bevolking verzameld is, het zowel mannelijke- als vrouwelijke respondenten bevat, de leeftijd van de respondenten een grote range heeft (van 18 tot en met 79 jaar), de respons rate erg hoog (45%) is, het een prospectief longitudinaal design heeft, er verschillende methodes van data verzameling zijn toegepast (zowel gestructureerde interviews, open diepte-interviews en vragenlijsten), en de data meerdere actoren betreft (afkomstig van zowel individuele respondenten als hun familieleden). Hiermee onderscheidt de NKPS zich op een aantal vlakken van eerder gehouden surveys en is de data representatief voor de Nederlandse bevolking (Kalmijn et al., 2005). De variabelen die worden gebruikt in deze

studie (echtscheiding, crimineel gedrag, conflicten en de controle variabelen) zijn afkomstig uit de vragenlijsten.

3.2 Operationalisering

Voordat de analyses kunnen worden gedaan om de onderzoeksvraag te beantwoorden dienen eerst de centrale begrippen binnen deze studie te worden geoperationaliseerd. Allereerst zal de afhankelijke variabele van deze studie nader worden toegelicht, namelijk: crimineel gedrag. Vervolgens zullen de onafhankelijke (controle-)variabelen worden besproken, dit zijn: ouderlijke echtscheiding, conflicten voor de ouderlijke echtscheiding, geslacht, opleidingsniveau, familie grootte en de eventuele aanwezigheid van een crimineel familielid.

Zoals eerder is gesteld heeft dit onderzoek alleen betrekking op jong volwassenen, in deze studie zijn dat de respondenten van 18 tot met 25 jaar (Sampson & Laub, 1995). In totaal bevat de data 8161 respondenten, echter na het selecteren van jong volwassenen blijven er nog 594 respondenten over. Deze 594 respondenten vormen de doelgroep van dit onderzoek.

3.2.1 Afhankelijke variabele

Crimineel gedrag

Binnen dit onderzoek is er sprake van crimineel gedrag wanneer een respondent in aanraking is geweest met de politie of in het verleden is veroordeeld door een strafrechter. Verkeersboetes worden binnen deze afhankelijke variabele buiten beschouwing gelaten. Bij zowel de vraag naar het in aanraking zijn geweest met de politie, als bij de vraag naar een eventuele veroordeling van een strafrechter hadden de respondenten de keuze uit drie antwoordcategorieën. De drie antwoordcategorieën waren: ‘nooit gebeurd’ (nooit in aanraking geweest/veroordeeld), ‘wel gebeurd, in de afgelopen twaalf maanden’ (wel in aanraking geweest/veroordeeld, in de afgelopen twaalf maanden), en ‘wel gebeurd, langer dan twaalf maanden geleden’ (wel in aanraking geweest/veroordeeld, langer dan twaalf maanden geleden). Om te voorkomen dat er te weinig respondenten zouden overblijven is er een variabele aangemaakt met twee antwoordcategorieën (wel crimineel gedrag vertoond/geen crimineel gedrag vertoond). Doordat er een variabele is aangemaakt met twee antwoordcategorieën is het nu echter niet meer te achterhalen in welke periode de respondent

crimineel gedrag heeft vertoond. De respondenten die in het verleden wel crimineel gedrag hebben vertoond hebben de waarde 1 gekregen (7,6%), en de respondenten die nog nooit crimineel gedrag hebben vertoond hebben de waarde 0 gekregen (92,4%).

3.2.2 Onafhankelijke variabelen

Ouderlijke echtscheiding

Met betrekking tot de onafhankelijke variabele ‘ouderlijke echtscheiding’ is de vraag of de ouders van de respondent ooit zijn gescheiden van belang. Om twee antwoordcategorieën te creëren is er een dummy-variabele aangemaakt waarin de respondent kon kiezen uit ‘ja, mijn ouders zijn ooit van elkaar gescheiden’ (waarde 1), en ‘nee, mijn ouders zijn nooit van elkaar gescheiden (waarde 2)’. De derde antwoordcategorie, ‘ouders hebben nooit samengeleefd’ is hier buiten beschouwing gehouden. Met een ouderlijke echtscheiding wordt het uit elkaar gaan van zowel gehuwde ouders, als niet-gehuwde, samenwonende ouders bedoeld. Het begrip ouderlijke echtscheiding heeft binnen deze studie dan ook een bredere betekenis dan in eerder onderzoek (Van de Rakt, 2011), waarin slechts het uit elkaar gaan van gehuwde ouders werd aangehouden. Binnen dit onderzoek hebben 108 jong volwassenen (18,4%) een ouderlijke echtscheiding meegemaakt (waarde 1). Daartegenover hebben 479 jong volwassenen (81,6%) geen ouderlijke echtscheiding meegemaakt (waarde 0).

Conflicten vóór de ouderlijke echtscheiding

Met betrekking tot de onafhankelijke variabele van conflictgedrag tussen de beide ouders vóór de ouderlijke echtscheiding zijn er binnen het databestand van de NKPS (Kalmijn et al., 2005) vijf vragen van belang. De vijf vragen meten de mate van conflict aan de hand van de volgende items: felle discussie tussen beide ouders hebben, verwijten tussen beide ouders, hoe vaak het voorkwam dat de ouders niet met elkaar wilden praten, hoe vaak het voorkwam dat ruzies tussen beide ouders uit de hand liepen en hoe vaak het voorkwam dat de ouders een tijdje niet meer bij elkaar woonden. Alle vijf de vragen hebben dezelfde antwoordcategorieën, namelijk: 1 ‘niet’, 2 ‘een enkele keer’ en 3 ‘meerdere keren’. Om de mate van conflict te meten zijn de vijf vragen samengevoegd in één variabele genaamd conflicten. Voordat de vijf variabelen zijn samengevoegd is er eerst gekeken of de vijf variabelen wel hetzelfde meten aan de hand van een Cronbachs alfa, deze heeft de waarde 0.781. Aangezien Cronbachs alfa

groter is dan 0.7 kan er worden gesteld dat de vijf relevante vragen met betrekking tot conflict gedrag vóór de ouderlijke echtscheiding hetzelfde meten, en dus kunnen worden samengevoegd in één variabele.

3.2.3 Controle variabelen

Binnen dit onderzoek zal er voor een aantal onafhankelijke variabelen gecontroleerd worden. De eerste controle-variabele betreft het *geslacht* van de respondent. Van alle respondenten van 18 tot en met 25 jaar (N = 594) zijn er 236 mannen (39,7%) en 358 (60,3%) vrouwen (mannen = 1, vrouwen = 0). Het is aan te nemen dat geslacht van invloed zal zijn op crimineel gedrag van jong volwassenen. Er wordt verwacht dat vrouwen minder vaak crimineel gedrag vertonen dan mannen, wat ook blijkt uit het feit dat vrouwen in eerder onderzoek (Sampson & Laub, 1995; Van de Rakt, 2011) buiten beschouwing zijn gelaten. Het gebruiken van data met zowel mannelijke als vrouwelijk respondenten vormt in dit geval een toevoeging aan de huidige wetenschappelijk kennis.

De tweede onafhankelijke controle-variabele van het onderzoek is *opleidingsniveau*. Opleidingsniveau wordt aangeduid als de hoogst afgeronde opleiding van de respondent. Er worden tien categorieën van opleidingen onderscheiden die al dan niet afgerond zijn door de respondenten. Er is binnen deze tien categorieën een driedeling gemaakt naar ‘laag opgeleide’ jong volwassenen (waarde 1), ‘midden opgeleide’ jong volwassenen (waarde 2), en ‘hoog opgeleide’ jong volwassenen (waarde 3). Onder ‘laag opgeleide’ jong volwassenen wordt het scala aan respondenten geschaard die de lagere school nog niet hebben afgerond, tot en met degene die de mavo, ulo of mulo hebben afgerond (27,6%). Onder ‘midden opgeleide’ jong volwassenen worden respondenten geschaard die minimaal havo of mms hebben afgerond tot en met respondenten die minimaal het mbo of kmbo hebben afgerond (56%). De categorie ‘hoog opgeleide’ jong volwassenen bevat respondenten die minimaal hbo of het kandidaatsexamen hebben afgerond en maximaal een postacademische opleiding hebben afgerond (16,4%).

De derde onafhankelijke variabele waarvoor gecontroleerd zal worden is *familiegrootte*, in dit geval de eventuele aanwezigheid van broers en/of zussen. Het minimale aantal broers en/of zussen is nul en het maximale aantal is 13. Wanneer respondenten geen, één of twee broers en/of zussen hebben is dit gecodeerd als een relatief kleine familie (waarde 0). Wanneer een respondent drie of meer broers en/of zussen heeft wordt er gesproken van een relatief grote familie (waarde 1). Er wordt verwacht dat wanneer een familie klein is

(82,5%), ouders hun kinderen beter kunnen controleren op hun vertoonde gedrag aangezien ze hun aandacht niet te veel hoeven te verdelen over hun kinderen. Binnen een grote familie (17,5%) is het lastig om kinderen individueel te controleren aangezien ouders hun aandacht dienen te verdelen over alle kinderen. Daarom wordt verwacht dat familie grootte en het eventueel vertonen van crimineel gedrag van jong volwassenen met elkaar in verband staan. Daarnaast is in eerder onderzoek van Sampson en Laub (1995) familie grootte ook gemeten en meegenomen als controle-variabele, dit is tevens een argument om familie grootte ook in deze studie als controle-variabele mee te nemen.

De vierde onafhankelijke variabele waarvoor wordt gecontroleerd is de eventuele aanwezigheid van een *crimineel familielid*. Dit zal aan de hand van hetzelfde criterium worden gemeten als bij het (eventuele) criminele gedrag van de respondent, namelijk: of er wel eens een familielid in aanraking is geweest met de politie of in het verleden is veroordeeld door de strafrechter. In dit geval zullen verkeersboetes binnen deze variabele ook buiten beschouwing worden gelaten. Ook in dit geval is er een variabele aangemaakt met twee antwoordcategorieën (wel crimineel gedrag vertoond/geen crimineel gedrag vertoond). Aangezien de variabele nu bestaat uit twee antwoordcategorieën is het niet te achterhalen in welke periode het familielid crimineel gedrag heeft vertoond. Wanneer een familielid in het verleden crimineel gedrag heeft vertoond, heeft deze de waarde 1 gekregen (24,4%). Wanneer een familielid geen crimineel gedrag heeft vertoond, heeft deze de waarde 0 gekregen (75,6%). Het vertonen van crimineel gedrag door een familielid zou invloed kunnen uitoefenen op het criminele gedrag van de respondent. Denk hierbij bijvoorbeeld aan theorieën betreffende het imiteren/kopiëren van gedrag, het criminele gedrag zal worden goedgekeurd door de familie (Bandura, 1977).

Op de volgende pagina is Tabel 1 te vinden. In Tabel 1 worden de hierboven besproken (on)afhankelijke (controle-)variabelen nogmaals duidelijk en overzichtelijk weergegeven.

Tabel 1. Beschrijving variabelen

Variabelen	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaarddeviatie
Jong volwassenen (18 t/m 25 jaar)	594	18	25	21.970	2.305
Ouderlijke echtscheiding	587	0	1	0.184	0.389
Crimineel gedrag	594	0	1	0.076	0.265
Conflict gedrag ouders	577	1	3	1.421	0.422
Geslacht	594	0	1	0.397	0.490
Opleidingsniveau	536	1	3	1.888	0.655
Familiegrootte	594	0	1	0.175	0.380
Crimineel familielid	594	0	1	0.244	0.430

Bron: (NKPS 2005)

3.3 Methode

Om te beginnen zal er in de beschrijvende analyses een kruistabel worden weergegeven met wel of niet gescheiden ouders en het wel of niet vertonen van crimineel gedrag door jong volwassenen. Zowel de absolute aantallen als percentages zullen hierin worden weergegeven. De informatie uit de kruistabel is verkregen door gebruik te maken van crosstabs.

Om vervolgens de opgestelde hypothesen te testen wordt gebruikt gemaakt van logistische regressie analyses. De eerste analyse betreft de hoofdvraag van het onderzoek, namelijk: *In hoeverre is een ouderlijke echtscheiding van invloed op crimineel gedrag van jong volwassenen?*

Er wordt gebruik gemaakt van een logistische regressie analyse omdat de afhankelijke variabele (crimineel gedrag van de respondent) een dichotome variabele is. Er zal eerst een logistische regressie analyse (model 1) worden uitgevoerd zonder de controle-variabelen, gevolgd door een logistische regressie analyse met de controle-variabelen (model 2). Uit de

beide modellen zal vervolgens duidelijk worden wat een ouderlijke echtscheiding verklaard en wat de controle-variabelen verklaren met betrekking tot het vertonen van crimineel gedrag van jong volwassenen.

De tweede analyse betreft de deelvraag van het onderzoek, namelijk: *In hoeverre zijn conflicten tussen ouders vóór een ouderlijke echtscheiding van invloed op het verband tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van het jong volwassenen?*

Binnen deze deelvraag wordt dus, in tegenstelling tot de hoofdvraag, uitgegaan van een interactie-effect. Er is, voordat de variabele in de logistische regressie analyse kan worden gevoegd, een interactie-variabele opgesteld, door de variabele van conflicten te vermenigvuldigen met de variabele ouderlijke echtscheiding. Net als in de vorige analyse is binnen dit model crimineel gedrag de afhankelijke variabele, wat de keuze voor een logistische regressie rechtvaardigt. De onafhankelijke variabelen zijn in dit geval de interactie-variabele, conflicten, ouderlijke echtscheiding, en de verschillende controle-variabelen. Er zal eerst een logistische regressie analyse worden uitgevoerd met het directe effect van conflicten en zonder de interactie-variabele (model 3), gevolgd door een logistische regressie analyse met het directe effect van conflicten en de interactie-variabele (model 4). Hierdoor wordt er duidelijk wat de interactie-variabele eventueel toevoegt en verklaard. In beide analyses (model 3 en model 4) zullen de eerder toegelichte controle-variabelen worden toegevoegd. De uitkomsten van de tweede logistische regressie analyse zullen nader worden toegelicht in hoofdstuk vier (resultaten). Uit de uitkomsten van de vier modellen zullen nader worden toegelicht in hoofdstuk vier (resultaten).

4. Resultaten

4.1 Beschrijvende resultaten

Voordat de hypothesen daadwerkelijk worden getest, zullen er eerst beschrijvende resultaten worden getoond met betrekking tot het ervaren van een ouderlijke echtscheiding en het vertonen van crimineel gedrag van jong volwassenen. In tabel 2 zijn de resultaten verwerkt. Ruim 17,6% van de jong volwassenen die een ouderlijke echtscheiding heeft meegemaakt heeft ook crimineel gedrag vertoond, tegenover 5,2% criminele jong volwassenen in de categorie die geen ouderlijke echtscheiding heeft meegemaakt. Er is dus uit de beschrijvende gegevens duidelijk op te maken dat jong volwassenen die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt een grotere kans hebben op het vertonen van crimineel gedrag, volgens deze gegevens is de kans ruim 12,4% groter.

Tabel 2. Kruistabel met beschrijvende resultaten met betrekking tot het ervaren van een ouderlijke echtscheiding en het vertonen van crimineel gedrag door jong volwassenen (N = 587)

		Crimineel gedrag		Totaal
		Niet	Wel	
Ouderlijke echtscheiding	Niet	454 (94.8%)	25 (5.2%)	479 (100%)
	Wel	89 (82.4%)	19 (17.6%)	98 (100%)

Bron: NKPS (2005)

4.2 Verklarende resultaten

In tabel 2 zijn de resultaten van de eerste twee modellen van de logistische regressieanalyses weergegeven. In het eerste model zijn de controle-variabelen nog buiten beschouwing gelaten. Uit dit model blijkt dat het meemaken van een ouderlijke echtscheiding een sterk positief effect heeft op crimineel gedrag van jong volwassenen ($B = 1,355$, $p < 0,001$). Tevens is de odds ratio in de tabel opgenomen ($\text{Exp}(B) = 3,877$). De odds ratio houdt in, dat jong volwassenen die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt een 3,877 keer zo grote kans hebben om crimineel gedrag te vertonen, ten opzichte van jong volwassenen die geen ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt. Daarnaast blijkt dat ruim 6,4% van het verband wordt verklaard door ouderlijke echtscheidingen (R^2 Nagelkerke = 0,064).

Na toevoeging van de controle-variabelen in het tweede model (zie tabel 2) blijkt dat een ouderlijke echtscheiding nog steeds een sterk positief effect heeft op crimineel gedrag van jong volwassenen ($B = 1,046$, $p < 0,01$), het effect is echter wel kleiner geworden. De controle-variabelen verklaren dus een deel van het effect van een ouderlijke echtscheiding op crimineel gedrag van jong volwassenen, wat blijkt uit een toename in de verklaarde variantie in model 2 ten opzichte van model 1 (R^2 (model 1) = 0,064 naar R^2 (model 2) = 0,102). Aangezien de controle-variabelen een deel van het effect van ouderlijke echtscheiding op crimineel gedrag van jong volwassenen verklaren, is de odds ratio in model 2 gedaald ($\text{Exp}(B) = 2,847$). Na toevoeging van de controle-variabelen blijkt dus dat jong volwassenen die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt een 2,847 keer zo grote kans hebben om crimineel gedrag te vertonen, ten opzichte van jong volwassenen die geen ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt. Het meemaken van een ouderlijke echtscheiding heeft dus nog steeds een aanzienlijk groot effect op vertonen van crimineel gedrag bij jong volwassenen.

Daarnaast is ook te zien dat van de toegevoegde controle-variabelen enkel geslacht significant van invloed is op crimineel gedrag van jong volwassenen ($B = 0,675$, $p < 0,05$). De odds ratio voor mannen om crimineel gedrag te vertonen is ongeveer twee keer zo hoog ten opzichte van vrouwen ($\text{Exp}(B) = 1,965$). Voor de andere controle-variabelen (opleidingsniveau, familie grootte, en de (eventuele) aanwezigheid van een crimineel familielid) geldt dus dat deze geen invloed hebben op crimineel gedrag van jong volwassenen.

Samenvattend is de meest belangrijke bevinding van de eerste twee logistische regressie modellen (model 1 en model 2) dat er een verband is tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen, zelfs wanneer er gecontroleerd is voor geslacht, opleidingsniveau, familie grootte, en de aanwezigheid van een crimineel familielid. Hypothese 1 luidde:

Een ouderlijke echtscheiding is, door onveranderlijke persoonskenmerken, niet direct van invloed op de kans dat jong volwassenen crimineel gedrag zullen gaan vertonen.

De eerste hypothese wordt, naar aanleiding van de resultaten, verworpen. Na toevoeging van verschillende persoonskenmerken verdwijnt het verband namelijk niet. Tevens blijkt dat een ouderlijke echtscheiding wel van invloed is op de kans dat jong volwassenen crimineel gedrag vertonen. Hypothese 2 luidde:

Jong volwassenen die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt hebben een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag.

Deze hypothese wordt, naar aanleiding van de resultaten, bevestigd. Jong volwassenen die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt hebben namelijk een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag.

Tabel 3. Logistische regressie modellen van het effect van een ouderlijke echtscheiding op het criminele gedrag van jong volwassenen. Alleen model II bevat controle variabelen (N = 594).

Variabelen	Model 1			Model 2		
	B	SE	Exp(B)	B	SE	Exp(B)
Constant	-2.899 ***	0.205	0.055	-2.429 ***	0.605	0.088
Echtscheiding	1.355 ***	0.326	3.877	1.046 **	0.364	2.847
Geslacht				0.675 *	0.341	1.965
Opleidingsniveau				-0.466	0.284	0.627
Familiegrootte				-0.057	0.469	0.945
Crimineel familielid				0.506	0.359	1.659
R² Nagelkerke		0.064			0.102	

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Bron: NKPS (2005)

In tabel 3 zijn de resultaten van het derde en vierde model van de logistische regressie analyses weergegeven, die het verband van de interactie-variabele trachten aan te tonen. In het derde model is de interactie-variabele nog buiten beschouwing gelaten. Wel zijn de hoofdeffecten (ouderlijke echtscheiding en conflicten ouders vóór de echtscheiding) en de controle-variabelen (geslacht, opleidingsniveau, familiegrootte, en de (eventuele) aanwezigheid van een crimineel familielid) in de analyse toegevoegd. Uit model drie blijkt wederom dat het meemaken van een ouderlijke echtscheiding een positief effect heeft op het vertonen van crimineel gedrag van jong volwassenen ($B = 0,907$, $p < 0,05$). Van de controle variabelen is wederom alleen geslacht significant ($B = 0,674$, $p < 0,05$). De verklaarde variantie (Nagelkerke R^2) van dit model is 0,114, dus er wordt iets meer verklaard in vergelijking met het tweede model.

Daarnaast blijkt uit het derde model dat conflicten tussen ouders vóór een ouderlijke echtscheiding op zichzelf niet significant in verband staat met crimineel gedrag van jong

volwassenen. Het maakt dus volgens deze bevindingen voor crimineel gedrag van jong volwassenen niet uit of hun ouders, voordat ze een ouderlijke echtscheiding aangingen, in conflict met elkaar waren.

Om de derde hypothese te testen is in het vierde model van analyse de interactievariabele toegevoegd (tabel 5.2). Deze variabele verklaart de invloed van conflicten tussen ouders vóór een ouderlijke echtscheiding op het verband tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen. De interactievariabele blijkt niet significant te zijn ($B = -1.221$, $p = 0,102$). Er is dus geen invloed van conflicten van ouders vóór een ouderlijke echtscheiding op het verband tussen een ouderlijke echtscheiding en het criminele gedrag van jong volwassenen. Het is echter zeer opvallend dat in het vierde model, na toevoeging van de interactievariabele, conflicten tussen ouders vóór een ouderlijke echtscheiding opeens significant van invloed op het criminele gedrag van jong volwassenen zijn ($B = 1,225$, $p < 0,05$). De odds ratio, voor het vertonen van crimineel gedrag, is hier bijna drie en een half keer zo groot bij jong volwassenen waarvan de ouders conflicten hadden voor de ouderlijke echtscheiding dan bij jong volwassenen die uit een relatief conflict-loos milieu komen ($\text{Exp}(B) = 3,405$). De verklaarde variantie (Nagelkerke R^2) van het vierde model ligt hoger dan in het derde model ($R^2 = 0,126$).

Terugkomend is de meest belangrijke bevinding van het derde en vierde model dat de interactievariabele niet significant is. De hypothese (3) betreffende de interactievariabele luidde:

Jong volwassenen waarvan de ouders conflictgedrag toonde vóór de ouderlijke echtscheiding hebben een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag na een ouderlijke echtscheiding.

Deze hypothese wordt verworpen. Conflicten tussen ouders vóór een ouderlijke echtscheiding zijn namelijk niet van invloed op het verband tussen ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen.

Tabel 4. Logistische regressie modellen van het effect van conflicten tussen beide ouder voor de echtscheiding op het effect van een ouderlijke echtscheiding op het criminele gedrag van jong volwassenen. Alleen model II bevat controle variabelen (N = 594).

Variabelen	Model 3			Model 4		
	B	SE	Exp(B)	B	SE	Exp(B)
Constant	-2.998 ***	0.785	0.050	-4.089 ***	1.019	0.017
Echtscheiding	0.907 *	0.418	2.477	2.827 *	1.213	16.890
Conflicten	0.436	0.377	1.546	1.225 *	0.578	3.405
Geslacht	0.674 *	0.344	1.962	0.714 *	0.346	2.042
Opleidingsniveau	-0.464	0.285	0.629	-0.488	0.288	0.614
Familiegrootte	-0.047	0.472	0.954	-0.033	0.472	0.968
Crimineel familielid	0.421	0.372	1.523	0.411	0.373	1.508
Conflicten* Echtscheiding				-1.221	0.723	0.295
R² Nagelkerke		0.114			0.126	

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Bron: NKPS (2005)

5. Conclusie en discussie

In dit afsluitende hoofdstuk staat het beantwoorden van de onderzoeks- en deelvraag van deze studie centraal. Antwoorden op de onderzoeks- en deelvraag zullen behandeld worden met behulp van de gevonden resultaten uit hoofdstuk vier. Tevens zal er een discussie volgen waarin de beperkingen van dit onderzoek en de mogelijke aanbevelingen voor vervolgonderzoek worden besproken. Ten slotte zal er een beleidsaanbeveling volgen om in de toekomst ouderlijke echtscheidingen in betere banen te begrijpen en begeleiden.

5.1 Beantwoording onderzoeksvraag

Het doel van deze studie was om een bijdrage te leveren aan de huidige kennis die er bestaat betreffende het verband tussen ouderlijke echtscheidingen en het eventuele criminele gedrag van jong volwassenen. In deze studie is dan ook de invloed van een ouderlijke echtscheiding op crimineel gedrag van jong volwassenen onderzocht. De onderzoeksvraag luidde: *In hoeverre is een ouderlijke echtscheiding van invloed op crimineel gedrag van jong volwassenen?*

Bij de bovenstaande onderzoeksvraag zijn twee hypothesen opgesteld gebaseerd op twee tegenstrijdige theorieën betreffende crimineel gedrag, namelijk: de statische en de dynamische theorie. De eerste hypothese, betreffende de statische theorie, ging er van uit dat door onveranderlijke persoonskenmerken een ouderlijke echtscheiding niet van invloed is op crimineel gedrag van jong volwassenen.

De tweede hypothese in deze studie, gebaseerd op de dynamische theorie, verwachtte daarentegen dat jong volwassenen die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt een grotere kans hebben op het vertonen van crimineel gedrag hebben dan jong volwassenen waarvan de ouders nog bij elkaar zijn.

De resultaten in deze studie lieten duidelijk zien dat het meemaken van een ouderlijke echtscheiding een sterk positief effect heeft op crimineel gedrag van jong volwassenen. De kans op het vertonen van crimineel gedrag door jong volwassenen die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt is ruim drie maal zo groot, in vergelijking met jong volwassenen die geen ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt. Verder blijkt ook dat geslacht significant in verband staat met crimineel gedrag van jong volwassenen. De kans dat

jong volwassen mannen crimineel gedrag vertonen is ruim twee keer zo groot als de kans dat jong volwassen vrouwen crimineel gedrag vertonen.

Samenvattend blijkt hypothese één in strijd te zijn met de bevindingen van deze studie, de statische theorie met de hypothese betreffende persoonskenmerken wordt niet bevestigd. Echter wordt hypothese twee, gebaseerd op de dynamische theorie, bevestigd. Jong volwassenen die een ouderlijke echtscheiding hebben meegemaakt hebben een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag dan jong volwassenen waarvan de ouders nog bij elkaar zijn.

5.2 Beantwoording van de deelvraag

Tevens is in deze studie de invloed van conflicten tussen ouders vóór een ouderlijke echtscheiding op het verband tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen geanalyseerd. Het betreft hier een interactie-effect en de deelvraag van dit onderzoek luidde:

In hoeverre zijn conflicten tussen ouders vóór een ouderlijke echtscheiding van invloed op het verband tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen?

Bij de bovenstaande deelvraag is een hypothese opgesteld. Deze derde hypothese gaat er van uit dat jong volwassenen waarvan de ouders conflict gedrag vertoonde vóór de ouderlijke echtscheiding een grotere kans hebben op het vertonen van crimineel gedrag na de ouderlijke echtscheiding. De grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag ontstaat doordat ouders vóór en tijdens de ouderlijke scheiding minder betrokken zijn bij hun kind(eren), beide ouders hebben deze energie nodig om zichzelf overeind te houden tijdens de conflicten.

De resultaten van deze studie toonden aan dat conflicten tussen ouders vóór de ouderlijke echtscheiding niet van invloed zijn op het verband tussen ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen. Hypothese drie kan dus niet worden bevestigd en wordt verworpen.

5.3 Beperkingen en aanbevelingen voor vervolg onderzoek

In deze studie is gebruik gemaakt van de NKPS data (Kalmijn et al., 2005). Afgezien van het feit dat de data is verzameld aan de hand van uitgebreide (diepte-) interviews en vragenlijsten zijn er een aantal relevante vragen met betrekking tot de ouderlijke echtscheiding niet gesteld aan de respondenten. Zo was het niet te achterhalen hoe oud de respondent was ten tijden van de ouderlijke echtscheiding, en was het niet bekend of de respondent op het moment van de ouderlijke echtscheiding nog thuis woonde of dat de respondent het ouderlijk huis al had verlaten. Voor vervolgonderzoek wordt er aangeraden data te raadplegen/verzamelen die wel over informatie beschikt wat betreft de leeftijd van de respondent ten tijden van de ouderlijke echtscheiding en of de respondent op dat moment nog bij zijn/haar ouders woonde. Wanneer deze informatie beschikbaar is kunnen er betere en helderdere conclusies worden getrokken met betrekking tot het verband tussen een ouderlijke echtscheiding en crimineel gedrag van jong volwassenen.

Verder is gebleken uit eerder onderzoek (Van de Rakt, 2011; Sampson & Laub, 1995) dat scheidingen tot en met het stadium van jong volwassenen (18 tot en met 25 jaar) de meeste impact heeft op personen. De range van leeftijden in de NKPS data loopt echter van 18 tot en met 25 jaar, dus was het niet mogelijk om jongeren in de pubertijd te analyseren en is er dus geen toegang tot een relevante groep respondenten. Hierdoor heeft dit onderzoek zich enkel gericht op jong volwassenen. Ondanks dat het databestand een groot aantal respondenten bevatte (N = 8161) bleven er slechts 594 respondenten over in de leeftijdscategorie 'jong volwassenen'. Dit vormt dus tevens een nadeel van deze studie, aangezien dit een relatief kleine onderzoeksgroep is. In een eventuele vervolgstudie is het aan te raden om een databestand te raadplegen waarin de range van leeftijden wat lager begint, zodat er ook uitspraken kunnen worden gedaan over de ouderlijk echtscheidingservaringen van kinderen in pubertijd.

Tevens is crimineel gedrag binnen deze studie gemeten door het wel of niet in aanraking zijn geweest met de politie (uitgezonderd verkeersboetes) of wel of niet te zijn veroordeeld door de strafrechter. Er is hiervoor gekozen omdat dit de beste manier was om crimineel gedrag te meten in de data van NKPS (Kalmijn et al., 2005). Als in een eventuele vervolgstudie crimineel gedrag wordt gemeten wordt er aangeraden om een databestand te raadplegen waarin er onderscheid gemaakt wordt tussen verschillende soorten delicten.

Hierdoor kunnen de soorten delicten naar voren komen die de onderzochte groep personen het vaakst verricht.

Verder is het met behulp van de data van NKPS niet mogelijk om te ontdekken welke gebeurtenis er eerder heeft plaatsgevonden, een ouderlijke echtscheiding of crimineel gedrag. Aangezien er is onderzocht wat de invloed van een ouderlijke echtscheiding is op het criminele gedrag van jong volwassenen is het niet mogelijk om een causaal verband te veronderstellen. Er kan niet met zekerheid worden gezegd dat de ouderlijke echtscheiding vóór het vertoonde criminele gedrag heeft plaatsgevonden. Met deze reden wordt de mogelijkheid om inzicht te krijgen in de oorzaken en gevolgen uitgesloten. Wanneer het duidelijk zou zijn wanneer de beide gebeurtenissen hebben plaatsgevonden, kan er wel een causaliteit aan het verband worden toegedicht.

Naast de beperkingen van deze studie, zijn er ook een aantal pluspunten aan deze studie verbonden. Zo bevat deze studie data gebaseerd op Nederlandse gegevens, waardoor de studie representatief is voor de Nederlandse bevolking. Tevens zijn er in tegenstelling tot eerdere studies in de analyses zowel mannen als vrouwen meegenomen. Uit de resultaten bleek dan ook dat geslacht significant in verband staat met crimineel gedrag, mannen hebben een twee keer zo grote kans om crimineel gedrag te vertonen ten opzichte van vrouwen.

Ook vormt de doelgroep van deze studie een belangrijk pluspunt. Uit eerder onderzoek (Sampson & Laub, 1995) is namelijk gebleken dat jong volwassen (18 tot en met 25 jaar) pieken vertonen in crimineel gedrag. Deze studie richt zich, in tegenstelling tot eerdere studies, volledig op de doelgroep jong volwassenen. Hierdoor vormt deze studie een toevoeging voor de huidige wetenschap.

Daarnaast is er onderzocht of conflicten tussen ouders vóór een ouderlijke echtscheiding invloed hebben op het verband tussen een ouderlijke echtscheiding en het criminele gedrag van jong volwassenen. Aangezien dit interactie-effect nog nooit is onderzocht in eerdere studies, vormt dit een belangrijk pluspunt van deze studie.

5.4 Beleidsaanbevelingen

Een ouderlijke echtscheiding is geen op zichzelf staande gebeurtenis, het is een lopend proces waar zowel de ouders als de kinderen in hun toekomstige dagelijkse leven mee verder moeten. Het scheidingsproces begint vaak al voor de daadwerkelijke echtscheiding, en loopt nog door nadat de echtscheiding heeft plaatsgevonden. Voordat de scheiding plaatsvindt, is er sprake

van een spanningsperiode, vervolgens beslissingsperiode, de fysieke scheiding, de psychische scheiding, de herstructurering en ten slotte het opbouwen van een nieuw leven. Zowel voor de ouders als voor het kind is dit een complex proces.

Om het gehele echtscheidingsproces zo goed mogelijk te laten verlopen wordt er aangeraden een beleidsmaatregel in te voeren. Deze beleidsmaatregel houdt een intensieve begeleiding voor alle betrokkenen in. Tijdens de gehele periode van begeleiden worden de ouders verplicht om heldere, duidelijke afspraken te maken. Alle betrokken dienen het met de afspraken eens te zijn. Denk bij deze afspraken bijvoorbeeld aan hoe de zorgverdeling van de kinderen wordt geregeld, hoe de omgang met de kinderen wordt geregeld, hoe de kosten van de opvoeding tussen beide ouders wordt verdeeld en waar de kinderen gaan wonen na de ouderlijke echtscheiding. Bij iedere gemaakte afspraak zullen de wensen van de kinderen meespelen, om zo een goede gemoedstoestand (zowel fysiek als mentaal) van de kinderen te garanderen. Om de afspraken te controleren en de tevredenheid van de betrokkenen te meten kan er ieder jaar een evaluatiegesprek plaatsvinden met een professional, om op deze manier eerder gemaakte afspraken up-to-date te houden. Tot slot wordt er aangeraden, dat ieder gezin die te maken krijgt met een ouderlijke echtscheiding hetzelfde traject dient te volgen, zodat er geen onduidelijkheden kunnen ontstaan. Het traject van intensieve begeleiding tijdens en na de ouderlijke echtscheiding zal ervoor zorgen dat kinderen zo min mogelijk last zullen ondervinden van de scheiding. Op deze manier kan eventueel probleemgedrag (onder andere crimineel gedrag) worden voorkomen aangezien de sociale bindingen met beide ouders op deze manier beter in stand blijven.

6. Literatuur

Amato, P. R., & Keith, B. (1991). Parental divorce and adult well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family Psychology*, 53, 43-58.

Amato, P. R., Spencer Loomis, L., Booth, A. (1995). *Parental Divorce, Marital Conflict and Offspring Well-being during early adulthood*. The University of North Carolina Press, 73(3) 895-915

Amato, P. R., & Booth, A. (1996). The Legacy of Parents' Marital Discord: Consequences for Children's Marital Quality. *Journal of Personality and Social Psychology*

Arts, W., Flap, H., Ultee, W. (2009). *Sociologie: vragen, uitspraken, bevindingen*. Groningen: Martinus Nijhoff.

Bakker, B.F.M., Bijl, R.V., Blom, M., Oudhof, J. (2005). *Verdacht van criminaliteit: Allochtonen en autochtonen nader bekeken*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.

Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. General Learning Press: New York City.

Blokland, A. A. J., & Nieuwbeerta, P. (2004b). Crimineel gedrag over het leven. De effecten van leeftijd, levensomstandigheden en persoonskenmerken. *Mens en Maatschappij*, 79, 233-263.

Britt, C. L., & Gottfredson, M. R. (2003). *Control Theories of Crime and Delinquency*. New Brunswick: New Jersey.

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). (2012). *Nederland in 2012*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd via:

[http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=37425ned&D1=3-9&D2=0,10,20,30,40,50,\(1-1\)-1&VW=T](http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=37425ned&D1=3-9&D2=0,10,20,30,40,50,(1-1)-1&VW=T)

Chase-Lansdale, P L., Cherlin, A. J., & Kiernan, K. E. (1995). The long-term effects of parental divorce on the mental health of young adults: A development perspective. *Child Development, 66*, 1614-1634.

Cherlin, A. J., Furstenberg Jr, F. F., Chase-Lansdale, J., Kiernan, K. E., Robins, P. K., Morrison, D. R., & Teitler, J. O. (1991). Longitudinal studies of effects of divorce on children in Great Britain and the United States. *Science, 252*, 1386-1389.

Dykstra, P.A., M. Kalmijn, T.C.M. Knijn, A. E. Komter, A.C. Liefbroer and C.H. Mulder (2005), *Codebook of the Netherlands Kinship Panel Study, Wave 1*.

Fischer, T. (2004). *Parental Divorce, Conflict and Resources: the Effects on Children's Behavior Problems, Socioeconomic Attainment, and Transitions in the Demographic Career*. Wageningen: Ponsen & Looijen Bv.

Hirshi, T., Gottfredson, M.R. (2000). In Defence of Self-Control. *University of Arizona: Theoretical Criminology, 4*, 55-69.

Huizing, A. (2007). *Hulp bij psychische problemen voor jongeren van 18 tot en met 25 jaar*. Geestelijke Gezondheidszorg Westelijk Noord-Brabant (GGZWNB). Bergen op Zoom: Hertogs.

Juby, H., & Farrington, D. (2001). Disentangling The Link Between Disrupted Families and Delinquency. *Britisch Journal of Criminology, 41*: 22-40.

LaGrange, T.C., Nakhaie, M.R., Silverman, R.A. (2000). *Self-Control and Social Control: An Examination of Gender, Ethnicity, Class and Delinquency*. Canadian Journal of Sociology, 25(1) 35-59

Laub, J., & Sampson, R. (2003). *Shared Beginnings, Divergent Lives: Delinquent Boys to Age 70*. Cambridge/ London: Harvard University Press.

Laub, J., & Sampson, R. (1995). *Crime in the Making: Pathways and Turning Points Through Life*. Cambridge/ London: Harvard University Press.

Rebellon, C., J. (2002). Reconsidering the broken homes/delinquency relationship and its mediating mechanisms. *Criminology*, 40(1): 103-133.

Spruijt, A. P. (2004). Ouderlijke scheiding en de gevolgen voor kinderen. *Tijdschrift van de Vereniging voor Kinder- en Jeugdpsychotherapie*, 32, 37-52.

Spruijt, E. , & Kormos, H. (2010). *Handboek scheiden en kinderen*. Houten: uitgeverij Bohn Stafleu van Loghum

Van de Rakt, M. G. A. (2011). Parental divorce in criminal families: a second test of static and dynamic theories of crime. *Two Generations of Crime: The Intergenerational Transmission of Criminal Convictions over the Life Course*. Nijmegen: Ipskamp.